

Planteavlen 1941.

Af Konsulent *H. Land Jensen.*

De af Krigen fremkaldte særlige Produktionsvilkaar, der allerede i 1940 prægede Planteavlsvirksomheden stærkt, gjorde sig selvsagt endnu stærkere gældende i 1941. Lagrene af vigtige, udenlandske Hjælpestoffer var allerede ved Aarets Begyndelse svundet meget stærkt ind eller helt tømt, hvorfor Aaret maatte komme til at staa helt og holdent i Selvforsynings Tegn, i hvert Fald hvad angaar Befolkningens Ernæring og Foderforsyningen. Denne Situation affødte en Række Problemer, som man allerede var stillet overfor i det foregaaende Aar, men som nu meldte sig med sine stærke Krav til hver eneste Jordbruger.

God Vilje til at opfylde disse Krav kom det ikke til at mangle paa. Landbrugets Udøvere indstiller sig hurtigt paa de ændrede Produktionsforhold. Naar 1941 alligevel

Tabel 1. Temperatur og Nedbør 1941.
(Efter Det meteorologiske Institut.)

	Temperatur C°		Nedbør mm	
	1941	Normal	1941	Normal
Januar	÷6,2	0,1	22	44
Februar	÷3,3	÷0,1	36	34
Marts	0,6	1,6	34	41
April	3,8	5,5	20	40
Maj	9,1	10,7	25	42
Juni	14,6	14,2	26	47
Juli	18,8	16,0	76	64
August	15,0	15,3	111	80
September	12,3	12,3	27	57
Oktober	7,9	8,1	81	66
November	2,4	4,1	25	53
December	2,8	1,6	55	58

paa en Række Felter bragte alt andet end gode Resultater af Plantedyrkningen, skyldes det i fremtrædende Grad, at de klimatiske Betingelser, der er saa helt afgørende for Avl og Udbytte af Jorden, igen i dette Aar var ualmindelig slette for de fleste af Landets Egne.

Vejrforholdene. Temperatur- og Nedbørsforhold belyses ved Tabel 1. Januar havde meget lav Middeltemperatur, $\div 6,2^\circ$ mod normalt $+ 0,1^\circ$. I Februar var Frosten mindre streng, men Vinteren 1940/41 er dog værdigt repræsenteret inden for „Trillingvintrene“. Frosten begyndte tidligt i December og naaede ned i de samme Jorddybder som Vinteren før og Vinteren efter, ca. 1 m eller mere, derimod synes Skade paa Træer og Buske knap at have været saa fremtrædende. Vinterskaden paa Landbrugsafgrøderne var paa Højde med foregaaende Aar, men kunde dog ikke maale sig med, hvad man nu har set i Vinteren 1941/42. Marts og April havde fremdeles køligt Vejr. Fra Maj ændredes Temperaturforholdene, idet der fra omkring den 20. indtraf varmt Vejr. Juni havde periodevis Temperaturer væsentligt over Normalen, og i Juli var det et Par Uger ualmindelig varmt, indtil Regnen satte ind og bragte nogen Kølighed. August og September havde omkring normal Temperatur. Efteraaret havde ret svingende Temperaturforhold, i November indtraf Perioder med stærk Nattefrost. December var gennemgaaende meget mild med ustadigt Vejr.

Nedbøren i Vintermaanederne, der væsentligst faldt som Sne, var noget under Normalen og blev kun i ringe Udstrækning optaget i Jorden, der efterhaanden var frosset til stor Dybde, saaledes at Smeltevandet ved Foraars-tid strømmede bort, inden Optøning kunde ske. Jorden var derfor meget tør, da man naaede frem til Foraaret, og da Nedbøren de fleste Steder i Landet i April, Maj og Juni var langt under Normalen, indtraf meget stor Skade paa Landbrugsafgrøderne. Den sparsomme Nedbør faldt, som saa ofte før, meget forskelligt. Mest begunstiget var

vel Lillebæltssomraadet, der i Slutningen af Maj fik en god Bløde. Paa Strækninger i Øst- og Midtjylland samt den vestlige Del af Limfjordsomraadet m. v. faldt Nedbøren i de 3 Maaneder yderst sparsomt og i saa smaa Portioner, at den kan siges at have været næsten uden Betydning. Disse og naturligvis adskillige andre Egne maa derfor siges at være ramt haardt i 1941, der med Hensyn til Sommertørke vel indtager noget af en Rekord, i hvert Fald hvad angaar de mest stedmoderligt behandlede Omraader. Men Kronen paa Værket satte dog især den ualmindelig stærke Varme i Juli, hvor man dagevis naede op paa Temperaturer omkring 30 °, og hvor utvivlsomt Korn- og Frøafgrøder i meget stor Udstrækning fik deres Knæk.

Tabel 2. Arealanvendelsen i 1000 ha, Landkommunerne.

	1934/38	1939	1940	1941	% Fremgang fra 1934/38 til 1941	Forholdstal 1941	
<i>Inden for Omdriften</i>							
Korn	1334,3	1352,7	1270,0	1320,8	÷1,0	50,1	42,0
Roer	440,4	447,8	446,4	439,4	÷0,2	16,6	14,0
Kartofler	77,5	68,2	63,5	73,0	÷5,8	2,8	2,3
Græs og Grønfoder	722,5	726,9	746,3	721,4	÷0,2	27,3	23,0
Andre Afgr. og Brak	83,2	80,8	86,8	83,2	0	3,2	2,6
Ialt i Omdriften	2657,9	2676,4	2613,0	2637,8	÷0,8	100,0	83,9
<i>Uden for Omdriften</i>							
Græs, Eng m. v. . .	539,7	518,6	550,9	505,4	÷6,4		16,0
Læggeplads til Tørv				21,0			0,1
Landbrugsareal	31,97,6	3195,0	3163,9	3164,2	1,0		100,0

Landbrugsarealets Benyttelse. I Tabel 2 anføres efter Det statistiske Departement*) Oversigt over Arealets Fordeling paa Hovedafgrøderne og sammenlignet

*) Af Hensyn til Sammenligning med tidligere Aars Statistik anføres Tallene udelukkende for Landkommunerne, idet Departementet for en Del Aars Vedkommende ikke har regnet med Bykommunerne. Areal- og Høsttal, der anføres i det følgende, er ligeledes hentet fra Det statistiske Departements Publikationer, naar intet andet er anført.

med nærmest foregaaende Aar samt Femaaret 1934—38. *Kornarealet*, der i 1940 var gaaet betydeligt tilbage, udvidedes igen i 1941 og kom hermed til at svare nogenlunde til Tallene for tidligere Aar. Af det samlede Areal udgjorde Kornafgrøderne 42 pCt. og af Arealet inden for Omdriften 50,1 pCt. Arealet med *Roer* var omtrent uforandret, 14 pCt. af det samlede Landbrugsareal og 16,6 pCt. af Omdriften, derimod naaede *Kartoffelarealet* en betydelig Udvidelse, der andrager ikke mindre end 15 pCt., Arealet er nu omtrent paa Højde med 1934—38. *Græs- og Grønfoderarealet*, der er udvidet en Del i 1940, gik atter i 1941 tilbage til det normale Niveau, ca. 720 Tusind ha. Disse Arealer udgør 27 pCt. af Omdriften og 23 pCt. af det samlede Areal. „*Andre Afgrøder*“ og *Brak* viser en lille Nedgang fra 1940 til 1941, hvilket skyldes Tilbagegang i Brakbenyttelsen. Det samlede Areal i Omdriften er gaaet noget frem til Trods for, at der er afgivet en Del ogsaa af disse Arealer til Læggeplads for Tørv. Der ses at være taget betydelige Arealer uden for Omdriften ind til Dyrkning. Denne Bevægelse kan maaske i nogen Grad hænge sammen med, at adskillige Græsarealer navnlig i Jylland i Foraaret 1941 viste sig saa medtaget af Vinteren, at de maatte opløjes. Tallene for Arealer uden for Omdriften viser i de senere Aar betydelige Svingninger, uden at man kan tale om nogen helt klar Udvikling i den ene eller den anden Retning.

Tabel 3. Kornareal i 1000 ha, Landkommunerne.

	1934/38	1939	1940	1941	⁰ / ₁₀₀ Fremgang fra 1934/38 til 1941	For- holdstal 1941
Hvede	124,0	131,0	80,6	82,0	÷33,9	6,2
Rug	145,4	135,2	137,4	191,9	32,0	14,5
Byg, 2rd.	359,0	410,3	383,8	373,7	4,1	28,3
Byg, 6rd.	5,0	3,6	3,3	2,7	÷46,0	0,2
Hvid el. gul Havre ..	353,2	355,1	328,1	330,3	÷ 6,5	25,0
Graa el. sort Havre..	22,4	15,3	13,0	12,0	÷46,4	0,9
Blandsæd	321,5	299,2	320,0	320,8	÷ 0,2	24,3
Bælgsæd	3,8	3,0	3,8	7,4	94,7	0,6
Kornareal	1334,3	1352,7	1270,0	1320,8	÷ 1,0	100,0

Kornafgrøderne. Arealfordelingen paa de forskellige Arter fremgaar af Tabel 3. Det samlede Kornareal, der var udvidet en Del i 1938/39, gik tilbage i 1940, men blev atter udvidet i 1941 og svarede i dette Aar saa nogenlunde til det normale. Der er imidlertid i de senere Aar Tale om meget betydelige Forskydninger inden for Arterne. *Hvede*, der gik saa stærkt tilbage fra 1939 til 1940 — Reduktionen androg ikke mindre end ca. 40 pCt. og i Forhold til 1934—38 34 pCt. — holdt sig nogenlunde uforandret i 1941. Hvedens Andel i det samlede Kornareal var i dette Aar kun ca. 6 pCt. mod normalt 9—10 pCt. *Rugarealet* fik i 1941 en meget stærk Udvidelse, der i Sammenligning med Arealet i 1940 andrager ikke mindre end 29 pCt. og i Forhold til 1934—38 32 pCt. Rugen udgjorde i 1941 14,5 pCt. af det samlede Kornareal mod normalt for de senere Aar ca. 10 pCt. *Bygarealet* gik en lille Smule tilbage. *Havrearealet* var omtrent uforandret, det samme gælder *Blandsædarealet*. For *Bælgsæd* til Modenhed konstateres en meget betydelig Fremgang, men Arealet er dog endnu ret underordnet taget som Helhed, idet man endnu ikke er kommet videre end til 0,6 pCt. af det samlede Kornareal. Avlen af Ærter og Sødlupin, som det i alt væsentligt drejer sig om, har altsaa i 1941 endnu ikke kunnet bidrage i større Stil til Lettelse af Proteinforsyningen.

Vintersædafgrøderne havde klaret sig meget forskelligt gennem den strenge Vinter. Rugen stod ved Foraarstid godt næsten overalt, men Hveden var det gaaet meget stærkt ud over, Rodsystemet maa have været svækket, idet adskillige Marker trods ret god Bestand kun opnaaede meget mangelfuld Udvikling. Ompløjning af Hvede var dog i det store og hele knap saa almindelig som Aaret før. Det viste sig igen, at de mest vinterfaste Sorter gav den bedste Avl, Skandiahvede II er vel en af de Sorter, der nu fortjener Udbredelse, men ogsaa Idealhvede klarede sig hæderligt. Saaning af Vaarsæd kunde de fleste Steder gennemføres i 2. eller 3. Uge af April. Jorden var i Al-

mindelighed ikke særlig bekvem trods den stærke Genemfrysning, hvilket i nogen Grad kan skyldes Overfladeafstrømningen ved Tøbrud. *Vaarsædafrøderne* spirede gennemgaaende normalt og buskede sig godt, men Væksten lod dog adskilligt tilbage at ønske i de første Uger af Maj Maaned, da Vejret endnu var meget køligt; Nattefrost var almindelig mange Steder til omkring ca. 20. Maj. Saavel Byg som Havre saa dog ved Slutningen af Maj ret lovende ud og kunde, saafremt Vejret i den følgende Tid havde været gunstigt, have opnaaet en meget tilfredsstillende Udvikling, men det gik helt anderledes. Kuldeperioden afløstes efterhaanden af varmere Vejr, men samtidig blev Tørken meget generende. Bortset fra enkelte begunstigede Egne navnlig i det sydøstlige Jylland og Dele af Fyn blev Udviklingen af saavel Straa som Kærne meget mangelfuld. Den stærke Varme i første Halvdel af Juli fremkaldte Nødmodning i et Omfang, som vel ingen kan huske Magen til. Paa de helt lette Jorder, navnlig i Jylland, var Kornafgrøderne saa daarligt udviklede, at Betegnelsen Misvækst kunde anvendes med Rette. Det var ikke ualmindeligt at iagttage, at Høstning af de meget sparsomme Afgrøder skete ved Afslaaning med Slaamaskine og uden Negbinding eller i enkelte Tilfælde blev helt opgivet. Det var paa disse Egne en Trøst, at Rugen dog udvikledes nogenlunde, men ogsaa her var Kærnedannelsen meget mangelfuld. Den rigelige Nedbør fra omkring Midten af Juli naaede ikke at gavne Kornafgrøderne. Det fugtige Vejr fortsatte ind i August og gav Anledning til betydeligt Besvær med Mejning og Indbjærgning, hvorved der forvoldtes megen Spild og Skade paa Kærnekvaliteten. Nogle Stormdage først i August, inden Havren endnu var høstet, forstærkede Spildet, i Særdeleshed i Landets nordligste Egne.

Høstudbyttet belyses ved Tabel 4. Man naaede for Hvedens Vedkommende ned paa 1,9 Mill. hkg, hvilket svarer til halv Avl af 1934—38. Arealindskrækningen

Tabel 4. Høstudbytte i Mill. hkg Kærne, Landkommunerne.

	1934/38	1939	1940	1941
Hvede	3,8	4,1	1,9	1,9
Rug	2,6	2,4	2,7	3,0
Byg	10,8	12,3	11,3	9,0
Havre	10,1	10,0	8,9	7,1
Blandsæd	7,7	6,8	7,0	5,6
Korn ialt (uden Bælgsæd)	35,0	35,6	31,8	26,6

maa dog her tages i Betragtning. Rugen gav et ret pænt Udbytte og opvejede i nogen Grad Manglen paa Hvede, saaledes at Brødkornsforsyningen var nogenlunde sikret. Paa mange Egne med helt lette Jorder, og hvor Tørken havde været mest ondartet, høstedes dog kun et ringe Foldudbytte af Rug, og Kærne kvaliteten var alt andet end god, hvilket fremgaar af de mange Meddelelser om meget lave Tal for hollandsk Vægt. For Byg naaede man kun 9,0 Mill. hkg, og for Havre og Blandsæd var Nedgangen tilsvarende. Det samlede Høstudbytte blev kun 26,6 Mill. hkg. Regner man med et Normaludbytte paa 35 Mill. hkg, ligger den samlede Kornhøst i 1941 kun paa to Trediedele af en Middelhøst. Naar den ringe Kærne kvalitet tages i Betragtning, maa 1941 derfor siges at have været et endog særdeles daarligt Kornaar, og tænker man paa de Egne, hvor Tørkeskaden var størst — det drejer sig navnlig om store Strækninger i Jylland — var det meget almindeligt, at Kornavlens laa omkring halvt Udbytte eller endog derunder. — Halmudbyttet er opgjort i Tabel 9. 1941 repræsenterer det laveste Halmudbytte, vi har haft igennem adskillige Aar.

Rodfrugter. Arealtallene anføres i Tabel 5. Det samlede Roearreal er ret uforandret i de senere Aar. Den lille Stigning i 1939 er i 1941 afløst af en lille Tilbagegang. Meget bemærkelsesværdigt er det, at saavel Runkelroer, Fodersukkerroer som Sukkerroer til Foder er betydeligt reduceret i 1941. Samtidig er der Tale om en kraftig Udvidelse af Kaalroearialet. Gulerodsdyrkingen er

Tabel 5. Roer i 1000 ha, Landkommunerne.

	1934/38	1939	1940	1941	% Fremgang fra 1934/38 til 1941	Forholdstal 1941
Runkelroer	149,8	139,9	121,6	105,3	÷ 29,7	24,0
Fodersukkerroer	16,0	43,1	72,3	68,1	+325,6	15,5
Kaalroer	198,8	189,6	173,3	184,2	÷ 7,3	41,9
Turnips	18,5	11,7	9,4	9,9	÷ 46,5	2,3
Gulerødder	4,4	4,6	4,0	4,1	÷ 6,8	0,9
Sukkerroer til Foder	12,5	20,0	23,3	20,8	+ 66,4	4,7
Sukkerroer til Fabrik ...	40,0	38,3	42,0	46,2	+ 15,5	10,5
Cikorierødder	0,4	0,6	0,5	0,8	+100,0	0,2
Roereaal	440,4	447,8	446,4	439,4	÷ 0,2	100,0

ret uforandret. Talen om ad den Vej at skaffe Vitaminer i Vinterfoderet har ikke givet Anledning til nogen Udvidelse. Der er jo ogsaa andre Veje at følge i denne Sag. Rigeligt med Hø og Ensilage fører antagelig bedre frem mod Maalet. Gulerødderne giver lovligt lille Udbytte til, at de skulde kunne anvendes som Grundfoder til Kvæg. — Arealet med Sukkerroer til Fabrik er udvidet med 10 pCt. siden 1940, og der er ligeledes Tale om en ret stærk Fremgang i Cikoriedyrkingen. Det er den øgede Fremstilling af Kaffesurrogater, der her gør sig gældende, men som Helhed er Cikoriedyrkingen dog af underordnet Betydning i Landbruget.

Roernes *Saaning* fandt Sted ret sent paa Grund af det sildige Foraar. Der var meget at gøre med Udkørsel af Staldgødning og Pløjning af Arealer, som man ikke havde faaet færdige om Efteraaret. Spiringsforholdene var langt fra gode overalt, Tørken gjorde sig tidligt gældende, saa Jorden blev ubekvem. *Loppeangreb* i Kaalroer var ret udbredt, og en Del Arealer maatte ompløjes. Bederoerne hærgedes stærkt af *Aadselbiller* og i nogen Grad ogsaa af *Skjoldbiller*. Bekæmpelse af Aadselbiller med Giftklid fandt Sted i stor Udstrækning, hvorved et stort Antal Marker reddedes fra Undergang. Denne Bekæmpelse er et godt Eksempel paa, hvad der kan naas ved systematisk Samarbejde mellem Plantepatologer, Konsulenter og Land-

mænd. Statens Kornkontor stillede meget store Mængder af Klid til Raadighed. — I Juli—August udvikledes Roerne godt, idet Vejret var meget frodigt. En Tid saa det ud til, at Avlen skulde blive meget stor, men ved Optagning og Hjemkørsel blev man adskillige Steder noget skuffet. Den mindre gode Bestand paa Grund af de vanskelige Spiringsforhold og Skadedyrenes Hærgen havde gjort sig gældende, og hertil kommer antagelig ogsaa, at der adskillige Steder maatte spares noget paa Gødning. — *Optagning og Hjemkørsel* fandt Sted under vanskelige Vejrforhold, idet der var megen Nedbør i Oktober, og i November indtraf en Periode med temmelig streng Frost. Man erfarede paany, at naar Roer er rørt af Frosten, bør de have Lov at sidde i Jorden en Tid inden Optagning.

Tabel 6. Høstudbytte i Mill. hkg Roer, Landkommunerne.

	1934/38	1939	1940	1941
Runkelroer	91,4 ¹⁾	88,7	69,9	59,4
Fodersukkerroer	8,9 ¹⁾	23,3	35,1	32,2
Sukkerroer til Foder	7,4 ²⁾	8,5	9,2	7,9
Kaalroer	115,4	117,0	112,4	112,2
Turnips	8,2	5,4	4,3	4,5
Gulerødder	1,4	1,4	1,2	1,3
Foderroer ialt	—	244,3	232,1	217,5
Sukkerroer til Fabrik	14,3 ²⁾	16,0	15,2	17,1
Cikorierødder	0,1	0,1	0,1	0,2

¹⁾ 1935/38.

²⁾ 1937/38.

Høstudbyttet er opgjort i Tabel 6. Avlen af Foderroer var 6 pCt. mindre end i 1940. Det er navnlig Bederoerne, der har svigtet. Arealindskrækningen maa dog her tages i Betragtning. Herpaa bødede en nogenlunde god Tørstofprocent, der af Statens Planteavludvalg opgives at ligge ca. $\frac{3}{4}$ pCt. over Gennemsnit. Kaalroerne gav som Helhed et jævnt godt Udbytte, og navnlig i Jylland stod de sig godt i Konkurrencen med Bederoerne, hvilket tydeligt fremgaar af en Række lokale Forsøg, der viser, at Kaalroerne i dette Aar i Jylland var fuldt paa Højde med

Bederoer. Paa Øerne var Bederoerne som sædvanligt overlegne med Hensyn til Tørstofudbytte pr. ha. Diskussionen om Kaalroer kontra Bederoer er fortsat. Den Reaktion mod stærk Anvendelse af tørstofrige Bederoer, som Areal tallene 1941 er Udtryk for, har utvivlsomt navnlig sit Udspring i visse Vanskeligheder ved Opfodring af Bederoer. Mange Erfaringer tyder imidlertid fortsat paa, at god Rengøring af disse Roer og samtidig Anvendelse af ensileret Top fjerner de fleste af Vanskelighederne. — Selv om 1941 i al Almindelighed ikke gav noget stort Roeudbytte, dannede Avlen dog som sædvanlig et nogenlunde solidt Grundlag for den vanskelige Vinterfodringsperiode. Der var paany Vanskeligheder med at beskytte Roerne mod Frost. *Kuleopbevaringen* er en primitiv Fremgangsmaade, som utvivlsomt i højere Grad bør kombineres med Opbevaring i godt ventilerede Roehuse, saa man er nogenlunde uafhængig, naar Frostperioder sætter ind. Det kan ikke fortsat være rigtigt, som det er sket alt for hyppigt i de senere Aar, at give Kreaturerne frosne eller delvis fordærvede Roer.

Roetoppens Udnyttelse er et stort og vigtigt Kapitel for sig. Her er der i de sidste Par Aar sket betydelige Fremskridt. Ganske vist tyder den officielle Tælling af Ensilagekummer i Juli 1941 ikke paa, at man i dette Aar var naaet ret vidt. Tællingen viste, at kun ca. 6200 Ejendomme havde Ensilagebeholder, hvilket svarer til kun 3 pCt. af samtlige Ejendomme. Imidlertid viser andre Opførelser, at Ensileringen har fundet Sted i 1941 i betydeligt større Omfang, saaledes meddeler Det danske Gødnings-Kompagni, at der er solgt A. I. V.-Syre til ca. 12 000 Landmænd. Naar det endvidere tages i Betragtning, at en antagelig ikke helt ringe Del af Roetoppen er ensileret uden Syretilsætning — tilstrækkelig Syre kunde ikke fremskaffes — og at Ensileringen med Amasil dog blev brugt i nogen Udstrækning, maa der regnes med, at i hvert Fald 10—20 pCt. af danske Landmænd i 1941 benyttede en større eller mindre Del af Roetoppen til Ensilering, og

muligvis ligger Tallet endda højere. Imidlertid er dette Tal jo sørgeligt lavt, og med de gode Erfaringer, man i de sidste 2 Vintre har gjort med Hensyn til Roetoppens betydelige Proteinværdi under den herskende Mangel paa Oliekager, er der ingen Tvivl om, at der nu i 1942 vil blive taget endog meget stærkt fat paa Roetoppens Ensilering. — En væsentlig Del af Toppen er udnyttet i frisk Tilstand, og paa dette Omraade maa der vel regnes med, at saa godt som alle Landmænd nu sætter ind.

Sukkerroer til Fabriksbrug lagde som omtalt i Tabel 5 Beslag paa 10 pCt. større Areal end Aaret før. Avlen gennemførtes under ret gode Forhold, hvad det dyrkningsmæssige angaar, derimod var de økonomiske Betingelser i Forhold til Avl af andre Afgrøder forholdsvis ringere, idet Betalingen knap var fulgt med Prisstigningen paa f. Eks. Korn. Paa Grundlag af Meddelelse fra A/S De danske Sukkerfabrikker kan anføres Oplysninger om Produktionen 1941 og de nærmest foregaaende Aar:

	1937	1938	1939	1940	1941
hkg Roer pr. ha	370	331	405	339	335
Sukkerindhold i pCt.	17,4	15,8	16,7	17,6	17,9
Betaling pr. hkg Roer	204	247	265	319	440

Det fremgaar af Opgørelsen, at 1941 med Hensyn til Masseudbytte har ligget lidt under 1940 og navnlig ikke naaede op paa Højde med 1939. Derimod har Sukkerindholdet været højt, 17,9 pCt., hvilket er det højeste Tal for de senere Aar. Betalingen pr. hkg Roer er væsentligt forbedret, Stigningen fra 1940 andrager knap 40 pCt.

Kartofler. Kartoffelarealet har været ude for betydelige Forskydninger i de senere Aar. I 1939 og 1940 gik det tilbage med henimod 20 pCt., men i 1941 blev det atter udvidet. Fremgangen fra 1940 andrager ca. 15 pCt. Det er utvivlsomt de forholdsvis gode Priser paa Salgskartofler, der har gjort sig gældende, og hertil kommer, at der ikke paa samme Maade som i 1940 var Mangel paa

Læggekartofler. Ganske vist var der paany efter den strenge Vinter Tale om stor Kuleskade, men slet saa galt som Aaret før har det antagelig ikke været. Høsten i 1940 var ogsaa forholdsvis stor, saa der var gode Beholdninger.

Lægning fandt sent Sted, men Udviklingen først paa Sommeren var dog tilfredsstillende. Tørken truede en Tid med helt at standse Væksten, men det frodige Vejr fra Slutningen af Juli satte atter Fart i Udviklingen, saa der naaedes et nogenlunde godt Udbytte. Skimmelen kom ret sent, men naaede adskillige Steder at gøre stor Skade, hvor man ikke havde faaet gennemført omhyggelig Sprøjtning. 2 Gange Sprøjtning var nødvendig paa Grund af den stærke Topvækst i August. Der viste sig ved Optagningen en Del Gengroning og uregelmæssig Knoldform, men i det store og hele var Kvaliteten tilfredsstillende. Ved Optagning og Nedkuling var man de fleste Steder heldig med Vejret.

Høstudbyttet for Landkommunerne opgives saaledes:

	1934/38	1939	1940	1941
Mill. hkg Kartoffler	13,3	12,0	13,3	12,9

Trods Arealudvidelsen naaede man ikke op paa Udbyttet fra 1940. Standsningen i Væksten under Sommertørken maa bære Hovedskylden herfor, men i øvrigt maa der vel ogsaa paa dette Omraade regnes med, at Indskrænkning i Gødningsforbruget har gjort sig gældende. Tørstofindholdet var $1\frac{1}{2}$ —2 pCt. under Normalen. Som Helhed maa Kartoffelhøsten betegnes som en lille Middelhøst.

Afsætningsbetingelserne har været gode, idet man Aaret igennem har haft Mulighed for at komme af med gode Varer i gængse Sorter til passende gode Priser. Efter Optagningsperioden indstillede Priserne sig paa et stabilt Niveau, for Sælgers St. Sjælland ca. 16 Kr. pr. Td. King Edward, for Jylland 1—3 Kr. under, men i Løbet af Efteraaret faldt Priserne 1—2 Kr. Efter Jul begyndte en

langsom Stigning, der fortsattes ret jævnt, idet King Edward hen paa Foraaret naede op i ca. 20 Kr. eller lidt over.

Eksporsten blev kun af ringe Omfang. Den omfattede ialt 74 000 hkg, hvoraf 43 000 hkg var Læggekartofler. Statskontrollen med Avl af Læggekartofler, der administreres af Tilsynet med Plantesygdomme, har for 1941 omfattet 2946 Tdr. Land mod 3846 Tdr. i 1940. Up to date lagde Beslag paa ca. 40 pCt. af Arealerne, derefter følger King Edward med ca. 30 pCt., Resten fordeler sig paa et stort Antal Sorter.

Afsætningen til Kartoffelmelsfabrikkerne omfattede af Høst 1941 884 000 hkg Kartoffler mod 848 000 1940. Stivelseprocenten var i Gennemsnit 15,7 mod 16,7 i de foregaaende 8 Aar.

Tabel 7. Græs og Grønfoder i 1000 ha, Landkommunerne.

	1934/38	1939	1940	1941	% Fremgang fra 1934/38 til 1941	Forholdstal 1941
<i>Inden for Omdriften</i>						
Grønfoder	9,7	7,7	8,4	7,6	÷21,6	0,6
Lucerne	15,6	19,4	21,7	22,3	+42,9	1,8
Kløver og Græs, Høslet .	256,7	237,7	213,0	153,3	÷40,3	12,5
Kløver og Græs, Græsning	440,5	462,1	503,1	538,2	+22,2	43,9
Ialt i Omdriften ..	722,5	726,9	746,2	721,4	÷ 0,2	58,8
<i>Uden for Omdriften</i>						
Var. Græs til Høslet ...	35,6	33,0	28,1	24,1	÷32,3	2,0
Var. Græs til Græsning	175,7	186,3	185,0	175,4	÷ 0,2	14,2
Eng o. l. Arealer til						
Høslet	94,7	81,8	78,2	67,2	÷29,0	5,5
Græsning	119,2	124,1	140,9	134,5	+12,8	11,0
Fællede, Strandmarker o.l.	114,4	93,4	118,7	104,2	÷ 8,9	8,5
Ialt uden for Omdriften	539,6	518,6	550,9	505,4	÷ 6,3	41,2
Ialt Græs og Grønfoder	1262,1	1245,5	1297,1	1226,8	÷ 2,8	100,0

Græs og Grønfoder. Det samlede Areal er forskudt en Del i nedadgaaende Retning (Tabel 7). En vis Usikkerhed i Afgræsning af disse Arealer gør sig gældende, men naar Forskydningen er saa stærk, skyldes

det i hvert Fald delvis, at en Del af Arealerne er anvendt til Læggeplads for Tørv. Arealet med Grønfoder er nærmest uforandret og af ret underordnet Betydning. Dyrringen af Lucerne er ligeledes omtrent af sædvanligt Omfang, kun ca. 2 pCt. af Græs- og Grønfoderarealet har man naaet at faa lagt ud med denne under de nuværende Forhold saa værdifulde Afgrøde. Meget bemærkelsesværdig og karakteriserende 1941 som et daarligt Græsaar er de meget smaa Arealer, der blev afsat til Slæt. For Aarene 1934—38 var gennemsnitligt 31 pCt. af hele Grønfoder- og Græsarealet afsat til Slæt, men i 1941 var Slætarealet reduceret til 20 pCt.

Græsvæksten kom sent i Gang og hemmedes snart af Tørken. Hertil kom, at mange Marker havde taget Skade af Vinterkulden, saa Rajgræs og Rødkløver var delvis ødelagt. En Del Arealer maatte opløjes. Man gjorde meget almindeligt den Erfaring, at det var de i Efteraaret 1940 stærkest benyttede Marker, der var mest medtaget, en Regel som i høj Grad er blevet bekræftet i 1942. Det var de færreste Græsmarker paa høj Jord, der naaede at komme ordentligt i Vækst før ved Slutningen af Juli. Noget bedre maatte man bedømme Lavbundsarealerne.

Tabel 8. Høstudbytte af Hø og Græsning, Landkommunerne.

	1934/38	1939	1940	1941
Lucernehø*)	—	—	1,3	1,2
Agerhø, Mill. hkg	14,3	11,6	7,8	5,1
Enghø, Mill. hkg	5,1	4,0	3,4	2,4
Hø ialt, Mill. hkg	19,4	15,6	12,5	8,7
Græsning, Mill. Afgrødeenheder .	33,4	35,0	33,8	28,7

*) Før 1940 indbefattet i Agerhø.

I Tabel 8 redegøres for Produktionen af Hø samt det beregnede Udbytte af Græsning. Tages 1934—38 som Norm, udgør det samlede Høstudbytte i 1941 kun 45 pCt. Men ogsaa Græsningsudbyttet var meget ringe, navnlig naar det tages i Betragtning, at en Beregning paa Grundlag af Udnyttelsen til Mælk og Tilvækst medfører for-

holdsvis for gode Tal for de daarlige Græsaar.*) 1941 var et ualmindeligt slet Græsaar. Selv om Eftersommeren bødede noget paa Forsommerens Synder, er det samlede Udbytte sikkert det ringeste i en meget lang Aarrække.

Tabel 9. Høstudbytte i Mill. Afgrødeenheder, Landkommunerne.

	1934/38	1939	1940	1941
Kærne	32,6	33,3	29,8	25,0
Halm	9,5	9,3	7,9	7,1
Kornafgrøder ialt	42,1	42,6	37,7	32,1
Roer og Kartofler	30,6	33,8	36,2	34,6
Grønfoder, Hø og Græsning ..	41,2	41,2	39,4	32,3
Høsten ialt	113,9	117,6	113,3	99,0

Det samlede Høstudbytte af Korn, Roer, Kartofler og Græs fremgaar af Tabel 9. Det fælles Maal, Afgrødeenheden, svarer til 100 kg Byg eller 100 F. E. Det samlede Udbytte var i 1941 99,0 Mill. A. E. eller 13 pCt. mindre end i 1940. Nedgangen falder, som det vil fremgaa af de foregaaende Afsnit, væsentligst paa Kornafgrøderne samt Grønfoder, Hø og Græsning. Denne Tilbagegang repræsenterer den stærkeste Svingning i det samlede Høstudbytte, vi har oplevet i en Aarrække. Hvis Opførelsen var gennemført med den gamle Græsberegning, vilde det samlede Høstudbytte have været ca. 94 Mill. Afgrødeenheder. Vi skal helt tilbage til 1927 for at træffe tilsvarende lave Tal for Landets samlede Høstudbytte.

Frøavlens. Det samlede Frøavlsareal (Tabel 10) var 44,4 Tusind ha mod 46,3 Tusind i 1940. Der var saaledes en Tilbagegang, der skyldes daarlige Udlægsbetingelser eller meget omfattende Ødelæggelse af de overvintrende Kulturer. Havde hele den planlagte Avl kunnet gennem-

*) Det bemærkes, at Udbyttet af Græsning er forhøjet paa Grundlag af de af Statistisk Departement for 1941 angivne Tal for gl. og ny Beregning. Forhøjelsen, der for dette Aar androg 22,4 pCt., er udregnet for alle de her anførte Aar.

Tabel 10. Frøavlsarealer i 100 ha, Landkommunerne.

	1934/38	1939	1940	1941	% Fremgang fra 1934/38 til 1941	Forholdstal 1941
Runkelroer og Fodersukkerroer	19,1	16,3	13,5	18,5	÷ 3,1	4,2
Kaalroer og Turnips	14,4	14,5	2,7	8,2	÷ 43,1	1,8
Sukkerroer	11,1	2,9	6,0	5,0	÷ 55,0	1,1
Rødkløver, tidlig	21,3	31,7	38,6	25,0	+ 17,4	5,6
Rødkløver, sildig	31,0	28,6	39,2	32,7	+ 5,5	7,4
Hvidkløver	29,0	27,1	48,6	37,9	+ 30,7	8,5
Andre Græsmarksbælgpl.	12,1	12,6	17,2	14,5	+ 19,8	3,3
Bælgpl. og Græsser i Bland.	4,4	3,6	3,7	3,5	÷ 20,5	0,8
Hundegræs	59,8	76,1	56,8	38,3	÷ 36,1	8,6
Alm. Rajgræs	42,7	51,1	58,7	64,1	+ 49,8	14,5
Ital. Rajgræs	30,4	29,9	29,5	38,7	+ 26,9	8,7
Engsvingel	30,1	38,7	42,3	34,6	+ 15,0	7,8
Alm. Rapgræs	11,3	15,1	16,2	9,5	÷ 15,9	2,1
Timothe	11,2	12,0	12,0	15,3	+ 36,6	3,5
Andre Græsser	5,5	6,1	6,7	6,5	+ 18,2	1,5
Andet Mark- samt Havefrø	31,0	43,6	70,8	91,2	+193,2	20,6
Ialt Frøavlsareal	364,4	409,9	462,5	443,5	+ 21,6	100,0

føres, vilde Arealet i 1941 have været større end i 1940. Udvintringen ramte særlig haardt i Rodfrugtfrømarkerne, Hovedparten af Kaalroe- og Turnipsfrø samt Sukkerroefrø maatte omløjes. Men ogsaa Frøavlens af Græsmarksbælgplanter mødte stor Modgang, hvilket især maa tilskrives de daarlige Udlægsforhold 1940: Tørke, Bladrandbiller m. v. For Græsserne var der Fremgang for Rajgræs og Timothe, men Tilbagegang for Hundegræs, Engsvingel og Alm. Rapgræs.

Utvivlsomt var Frøavlens Tilrettelæggelse, saadan som det er sket gennem Firmaernes Kontrakttegning, i det store og hele meget forsvarlig. Det maa anerkendes at have været af den største Betydning, at man for en Række Sorter har haft gode Lagre, saaledes at Landets Forsyning med de vigtigste Sorter hidtil har været sikret gennem de vanskelige Krigsaar og trods delvis stærk Modgang paa det avlsmæssige Omraade for en Del vigtige Kulturers Vedkommende. At der dog kan blive et og an-

det at kritisere undgaas ikke. Man blev allerede i 1940 mindet stærkt om, at Avl af Sukkerroefrø ikke er sikker ved Saaning paa Blivestedet, og dog har man endnu i 1942 — efter endnu et Aars meget stærk Udvintring — ikke faaet Avl i Gang paa udplantede Roer, hvilket jo ellers maa være Vejen, naar Overvintring svigter. Hvad Mangel paa Frø til Fabriksroer vil sige under de nuværende Forhold, er selvindlysende.

Tabel 11. Frøudbytte 1930/39, 1940 og 1941.

(Efter Danske Landboforeningers Frøforsyning.)

	Middeludbytte kg pr. ha		
	1930/39	1940	1941
Barres	1897	2600	2850
Fodersukkerroer	1790	2500	2400
Sukkerroer	1816	1750	1350
Kaalroer	1321	425	725
Rødkløver, tidlig	241	188	153
Rødkløver, halvsildig	369	358	268
Hvidkløver, Morsø Øtofte	234	279	97
Alsike	242	296	138
Timothe	439	357	271
Alm. Rajgræs Øtofte	1012	922	902
Ital. Rajgræs	1174	863	955
Hundegræs	668	648	496
Engsvingel	728	816	656

Udbyttet af Frø pr. ha er for de vigtigste Arter af Rodfrugter og Græsmarksplanter belyst ved Tabel 11, der er udarbejdet paa Grundlag af Direktør A. Poulsens Redegørelser i Tidsskrift for Frøavl. Tallene omfatter Avlen inden for Danske Landboforeningers Frøforsyning. For Barres- og Fodersukkerroer, der overvejende er Avl paa udplantede Roer, har Udbyttet i 1941 været udmærket, idet Tallene er paa Højde med 1940, der var et godt Aar for disse Sorter. Derimod gav Sukkerroer og Kaalroer langt under normalt Udbytte, mange Marker var udtynkede efter Vinterens Mødgang. Rødkløver og Alsike gav kun $\frac{1}{2}$ — $\frac{2}{3}$ af normalt Udbytte, men særlig daarlig var

Avlen af Hvidkløver. Græsserne gav ligeledes betydeligt under normal Avl. 1941 har saaledes avlsmæssigt været et daarligt Aar for de fleste Frøkulturer.

Industriplanter. Areal tallene for de hidtil vigtigste Former af Spindplanter og Olieplanter angives saaledes for 1941 og nærmest foregaaende Aar:

	1938	1939	1940	1941
Spindhør, ha	300	540	2200	5856
Hamp, ha	—	—	35	520
Oliehør, ha	—	—	2700	3420
Gul Sennep, ha	2219	3052	5670	7948

Der er betydelig Fremgang for alle Arter, men det samlede Areal udgør dog kun ca. 18 000 ha eller ca. 0,6 pCt. af Landbrugsarealet. Selv om denne Avl saaledes er uden væsentlig Betydning for Landbruget som Helhed, spiller den dog en stor Rolle i visse Bedrifter og er selvsagt af afgørende Betydning for Opretholdelse af den nødtørftigste Forsyning med vegetabiliske Spindstoffer og Olie.

Betingelserne for Industriplanteavlen var i 1941 alt andet end gode. Tørken hemmede Væksten. Udviklingen af *Spindhør* blev meget ugunstig for Tavedannelsen, idet man maa regne med, at den pludselige Standsning af Væksten i Tørkeperioden først i Juli har været til stor Skade. I hvert Fald var Taveindholdet i saadanne tørkehærgede Afgrøder langt ringere, end man havde kunnet forudse, hvilket medførte en Del Utilfredshed med Afregningerne. Avlen af *Hamp* var derimod gennemgaaende tilfredsstillende, ja i en Del Tilfælde endda overraskende god, vokset som den oftest var paa lave Arealer, hvor Sommervarmen kom til Gavn. — *Oliehør* gav adskillige Steder et kummerligt Udbytte, og ogsaa *Sennep* var for adskillige Avlere en Skuffelse. For Olieafgrøderne har man efter disse daarlige Resultater fundet det nødvendigt at forhøje Afregningsprisen for 1942, idet man har anerkendt, at det for mange Avlere er et Spørgsmaal, om Avlen kan konkurrere med Frihandelskorn.

I det store og hele har Avlen af de specielle Industriafgrøder ikke bragt nogen større økonomisk Gevinst, og adskillige Steder har der været Tale om direkte Tab. Man bør dog erindre, at Vejret i 1940 og navnlig i 1941 har været meget kontrært. Under normale Vejrforhold vil der med de Priser, der nu er Tale om, kunne regnes med, at Avlen i det store og hele er rentabel og desuden levner de Avlere, som rigtig forstaar sig paa Avlen, en rimelig Ekstrafortjeneste.

Gødningens anvendelsen. Den begrænsede Adgang til Indkøb af Gødningsmidler — i Forbindelse med mere end sædvanligt gunstige Prisrelationer mellem Gødning og Afgrøder — har medført stigende Interesse for at fremskaffe saa meget Gødning som muligt. Situationen har vel ogsaa stimuleret Bestræbelsen for at udnytte bedre, det som man paa Ejendommen selv producerer, Staldgødning og Ajle, men paa dette Omraade er der dog fremdeles Forhold, der trænger til at rettes.

Paa Grundlag af Forsøgsresultater og Opgørelse af, hvad den manglende Foderimport betyder for Staldgødningens og Ajlens Indhold, blev det anslaaet, at der til at holde Gødningsforsyningen oppe paa det sædvanlige Niveau til Vækstperioden 1941 skulde regnes med et ekstra Indkøb — under Hensyn til Beholdning af en Del Staldgødning og Ajle Aaret før — paa 25—50 pCt. af Kvælstofgødning og 15—25 pCt. af Kaligødning. For Superfosfat skulde Forøgelsen være omtrent som for Kaligødning, men her var Indkøbsmulighederne stærkt begrænsede; der uddeltes Efteraaret 1940 til Brødkornsarealerne 90 pCt. af det sædvanlige Efteraarsindkøb og Foraaret 1941 efter Ansøgning en Del Partier til særligt fosforsyretrængende Jorder.

Af Tabel 12 fremgaar, at der af Kvælstofgødning er blevet købt noget over Normalforbruget, men nogen egentlig Dækning af Staldgødningens og Ajlens mindre Indhold er der ikke Tale om, den gældende Rationering

Tabel 12. Forbruget af Kunstgødning i 1000 t pr. 1. Juli.
(Gødningsfirmaernes Opgørelse.)

	1937/38	1938/39	1939/40	1940/41
18 % Superfosfat	385,2	387,7	377,4	87,1
40 % Kaligødning	104,0	111,6	108,2	191,3
Kalksalpeter	116,3	118,2	141,0	202,5
Chilesalpeter	56,7	62,5	43,6	0,3
Natronsalpeter	9,9	9,1	10,6	0,7
Sv. Ammoniak	42,4	39,4	38,9	42,9
Kalkkvælstof	2,8	2,9	0,8	9,8
Nitrophoska	1,7	1,9	0,3	0,01

tillader ikke dette. Derimod har man forsynet sig meget rigeligt med Kaligødning, og det har man sikkert gjort klogt i. Superfosfatindkøbet svarer til 20—25 pCt. af Normalforbruget.

Selv om Begrænsning og Rationering paa Gødningsomraadet satte ind allerede fra Efteraaret 1940, er det, som det fremgaar af Tallene, dog lykkedes at opretholde Afgrødernes Forsyning saa nogenlunde i 1941. Naar Aaret gav et i mange Henseender kummerligt Udbytte af Planteavl, skyldes det Vejrforholdene og i mindre Grad Indskrænkning i Gødningsforbruget.

Tabel 13. Egnenes forholdsvise Kunstgødningsforbrug 1940/41.
(Gødningsfirmaernes Opgørelse.)

	15 $\frac{1}{2}$ % Kvælstof- gødning	Super- fos- fat	Kali- gød- ning	Forholdstal for rene Næringsstoffer		
				Kvælst.	Fosfors.	Kali
Sjælland	107	21	41	100	22	99
Bornholm	86	35	53	100	47	158
Lolland-Falster ...	191	27	102	100	16	137
Fyn	115	22	52	100	23	116
Østl. Jylland	85	28	56	100	38	171
Nordl. —	63	28	60	100	53	246
Vestl. —	61	33	68	100	64	289
Sydl. —	71	23	66	100	38	240
Hele Landet....	85	27	59	100	37	180

Oversigten over Egnenes forholdsvise Gødningsforbrug (Tabel 13) er af mindre Interesse end ellers. Den maa

ifølge Sagens Natur give et Spejlbillede af de tidligere Aars Oversigter, idet Rationeringen har været tilrettelagt efter det tidligere Forbrug. Kunde man gøre helt nøjagtigt op, hvad der er blevet tilført Afgrøderne som Helhed — altsaa ogsaa i Staldgødning og Ajle — vilde det vise sig, at de Egne, hvor Tørken i 1940 hærgede stærkest, staar forholdsvis daarligt, idet Staldgødningsværdierne selvsagt er smaa efter en daarlig Høst. Men slemt er det, at det er de samme Egne, det igen er gaaet ud over i 1941 med Rækkevidde til 1942, og desværre falder det sammen med, at de samme Egne gennemgaaende har smaa Reserver af Plantenæring i Jorden. Midt- og Vestjylland indtager gødskningsmæssigt set efterhaanden en meget ugunstig Stilling.

Tabel 14. Priser paa Planteavlsprodukter, Kr. pr. 100 kg.
(Efter Det landøkonomiske Driftsbureau, 1. Juli—30. Juni.)

	1937/38	1938/39	1939/40	1940/41	1941/42
Hvede, Sælger	18,22	14,57	18,72	27,24	29,04 ¹⁾
Rug	18,38	14,72	20,20	28,24	30,04 ¹⁾
Byg, 2rd., Sælger	17,46	12,27	18,00	24,41	26,04 ¹⁾
Havre	16,20	12,42	18,32	24,41	26,04 ¹⁾
Havrehalm	3,75	2,87	3,86	14,56	20,74
Kartofler (Sælgers St. Sj.)	5,72	5,02	10,55	15,72	17,97
Sukkerroer	2,40	2,38	2,50	3,19	4,40
Runkelroefrø	52,00	58,00	80,00	210,00	215,00
Kaalroefrø	50,00	46,00	80,00	300,00	395,00
Hundegræsfrø	84,00	92,00	88,00	108,00	240,00
Engsvingelfrø	48,00	73,00	106,00	126,00	230,00
Indekstal for Planteprodukter (1909/14 = 100)	116	106	149	225	277
Indekstal for Husdyrprodukter (1909/14 = 100)	129	129	138	198	225

¹⁾ I de anførte Kornpriser indgaar i Henhold til Kornloven 10 Kr. pr. 100 kg for $\frac{1}{8}$ af det afleveringspligtige Kvantum som Tillæg til Afleveringspriserne.

Prisforhold og Afsætning. Priser for en Række Planteavlsprodukter belyses i Tabel 14 i Henhold til Meddelelser fra Det landøkonomiske Driftsbureau. For Kornpriserne er anført noget højere Tal end Aaret før, sva-

rende til den Forhøjelse, der fremkommer ved Tillægget paa 10 Kr. pr. Td. for $\frac{1}{8}$ af Afleveringen. Et betydeligt Antal Landmænd har ganske vist ikke opnaaet denne Efterbetaling, til Gengæld er der ikke taget Hensyn til Priserne paa Frihandelskorn, der i Foraaret 1942 naaede op paa 60—70 Kr. Halmprisen laa i 1941/42 meget højt, der er ligeledes Stigning paa Kartoffler, Sukkerroer og de forskellige Frøafgrøder. Der har saaledes for Høstaaret 1941/42 været Tale om en for Planteproduktionen gunstig Prisudvikling. Indekstallet for Planteprodukter er 277 mod 225 i 1940/41, en Stigning paa 24 pCt. For Husdyrprodukter er Stigningen i samme Tidsrum mindre, fra 198 til 225 eller 14 pCt.

I nærværende Oversigt plejer der at blive redegjort for Afsætningsbetingelserne for Planteprodukter, hvorunder Eksportmængder og de tilsvarende Pengebeløb. Som Forholdene er blevet, er Eksporten indskrænket stærkt eller for vigtige Varegrupper helt ophørt. Afsætningen har — for den Del af Planteproduktionen, som ikke er omsat gennem Husdyrholdet — i det væsentlige fundet Sted paa det hjemlige Marked, og der har ingen Vanskeligheder været med at finde Købere. Saaledes maa det gaa, naar Bestræbelserne gaar ud paa i størst muligt Omfang at bevare Husdyrbestanden i produktionsdygtig Stand, samtidig med at Høstudbyttet svigter.

Der har saaledes rent prismæssigt været gode Betingelser for de Landbrug, der fortrinsvis lægger Vægt paa Planteprodukter til direkte Salg. Men Økonomien afhænger foruden af Prisen ogsaa af Produktionsmængden. I sidstnævnte Henseende var der meget stor Forskel fra Egn til Egn. Uligheden med Hensyn til det økonomiske Resultat har vel sjældent været større — det gælder Landbrugsproduktionen som Helhed, men ikke mindst den Del af Produktionen, der skyldes Salg af Planteprodukter.

— — —

For Planteavlen har 1941 paa mange Maader været et brydsomt Aar. Vejret var Aarsag til, at adskillige Af-

grøder skuffede eller ligefrem svigtede, og Krigssituationen med Afspærring af Tilførslerne, Baandlægning af Produktionslivet, besværlige Transportforhold m. v. hindrede i væsentlig Udstrækning den naturlige og hurtige Udbedring af Skaden.

Men der har dog ogsaa været Opmuntring at hente i det forgangne Aar. Opmuntringen ligger navnlig i den Fællesfølelse, hvormed man har samlet Kræfterne om at løse foreliggende Opgaver af produktionsmæssig og forsyningsmæssig Art — det gælder Landbruget som Helhed, men ogsaa inden for den Kreds, der har Landbrugets Planteavl som Arbejdsfelt. Opgaver har der været nok af.

Proteinforsyningen er stadig det store Problem, der desværre kun i de færreste Brug er blevet løst tilfredsstillende. Men der er dog sket store Fremskridt. Det af Raastofkommissionen i 1940 foranledigede Oplysningsarbejde vedrørende Hø og Ensilage har fundet en naturlig Fortsættelse i 1941 og vil fortsat have en fremskudt Plads paa de landøkonomiske Foreningers Arbejdsprogram. Det er jo nemlig de mange Ting samtidig inden for Bedriften, der skal give Resultatet, og de bringes ikke i Orden lige paa een Gang. Paa en større Planteavlsudstilling for nylig blev anført et Eksempel paa, at man i en Bedrift, hvor de hjemlige Proteinkilder før Krigen var hverken bedre eller ringere udnyttet end almindeligt, ved at gaa ind for Udnyttelse af Roetoppen, Lucerneavl, Bjærgning af Hø paa Stativer, Samling af overflødig Græs til Ensilering, Dyrkning af et mindre Areal med Bælgsæd havde kunnet forhøje Proteinindholdet i Vinterens Grovfoder fra 56 til 76 g pr. F. E. — Der er altsaa Vej et godt Stykke frem, og mange er rask paa Vej.

Men ogsaa vedrørende F. E. - Forsyningen er der Problemer. Manglen paa Korn har i det forløbne Aar nødvendiggjort en stærkere Udnyttelse af egnet Grovfoder i Sukkerroer og Kartoffler, hvis man skal gøre sig Haab om at opretholde en nogenlunde Flæskeproduktion.

Raastofkommissionen, Landbrugsraadet og de landøkonomiske Foreninger har hver paa sit Felt og i Samarbejde iværksat et Oplysningsarbejde til Fremme af denne Sag, som nu drages i Forgrunden paa Møder og Udstillinger i Tryksager m. v. I Tilknytning hertil maa nævnes den Indsats, der er blevet gjort for bedre Opbevaring af Roer og Kartoffler. Opbevaringsmetoderne er for primitive, naar de strenge Vintre melder sig. I Aarets Løb er fremkommet gode Forslag til Indretning af Kartoffelhuse, og mange Huse er blevet bygget, men efterhaanden lægger Manglen paa Byggematerialer sig hindrende i Vejen.

I Forsøgs- og Oplysningsarbejdet har der ogsaa i det forløbne Aar været nok at gøre. Rækken af Beretninger fra Statens og Foreningernes Forsøg er ikke blevet mindre, mange aktuelle Spørgsmaal har fundet deres Løsning. — Planen for systematisk Undersøgelse af Landets Agerjord fik sin endelige Udformning i 1941, men har, saa vidt man nu kan se, ikke kunnet fremmes. Imidlertid finder man det inden for mange Foreninger uforsvarligt ikke efter Evne at udnytte Jordbundsundersøgelserne til Vejledning i en for Gødningsanvendelsen kritisk Tid. Der er nu forberedt et Samarbejde mellem Laboratorium og Foreninger, saaledes at Undersøgelserne kan gennemføres paa ensartet Maade og billigst muligt.

Landbruget i Danmark har i gode og onde Tider en værdifuld Hjælp i sine Organisationer og i Forsøgs- og Oplysningsvirksomheden. Under de nuværende vanskelige Produktionsvilkaar har det vist sig, at man i stigende Grad i jævn Praksis indstiller sig paa at tage imod denne Hjælp. Under en mørk og vanskelig Tid ligger der heri et Løfte for Fremtiden, hvor det sikkert gælder om at tage alle Kræfter i Brug.
